Rådet för personer med funktionsnedsättning 28.10.2026 § 84

§ 84

Godkännande av ställningstagandet ”Närståendevårdarnas lagstadgade ledigheter måste kunna tas ut i praktiken – rådet för personer med funktionsnedsättning kräver respekt för rättigheterna, en offentlig utredning och omedelbara åtgärder för att rätta till situationen”

Beredning och upplysningar (fornamn.efternamn@luvn.fi):
Hietala Kalle

Beslutsförslag

Rådet för personer med funktionsnedsättning beslutar godkänna ställningstagandet enligt förslaget och sända ställningstagandet till den ansvariga tjänsteinnehavaren för kännedom.

Behandling

Beslut

Rådet för personer med funktionsnedsättning godkände beslutsförslaget enhälligt.

Redogörelse

Rådet för personer med funktionsnedsättning föreslår följande ställningstagande:

Närståendevårdarnas lagstadgade ledigheter måste kunna tas ut i praktiken – rådet för personer med funktionsnedsättning kräver respekt för rättigheterna, en offentlig utredning och omedelbara åtgärder för att rätta till situationen

Rådet för personer med funktionsnedsättning i Västra Nylands välfärdsområde tackar välfärdsområdesfullmäktige för att ha väckt en fullmäktigefråga som fått brett stöd och uttrycker sin allvarliga oro för att de lagstadgade ledigheterna för närståendevårdare till personer med funktionsnedsättning inte kan tas ut i praktiken.

Närståendevårdarna utför ett ovärderligt arbete såväl inom välfärdsområdet som i samhället i stort.

Att trygga deras ork och välbefinnande är livsviktigt både för familjerna och för servicesystemets hållbarhet. Rätten till lagstadgad ledighet får inte stanna på papperet, utan varje närståendevårdare måste också kunna ta ut ledigheten i praktiken.

Rådet för personer med funktionsnedsättning påminner om att välfärdsområdet enligt lagen om stöd för närståendevård är skyldigt att sörja för att vården av den vårdbehövande ordnas på ett ändamålsenligt sätt under närståendevårdarens ledighet.

Särskilt när det gäller personer med funktionsnedsättning ska deras individuella behov, egen vilja, bästa och självbestämmanderätt alltid beaktas. Artikel 19 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning tryggar deras rätt att leva självständigt, att delta i samhället med lika valmöjligheter som andra, bland annat genom tillgång till tjänster som tillhandahålls i hemmet. Ingen får tvingas till institutionsvård, inte ens för kortvarig vård.

För närvarande finns det allvarliga strukturella brister i servicesystemet. År 2026 är värdet på den servicesedel som motsvarar ett lagstadgat ledigt dygn, 180,47 euro, till exempel otillräckligt för timbaserad hemvård. Med servicesedeln går det inte att köpa service dygnet runt, vilket försätter personer med funktionsnedsättning som behöver kontinuerlig och bindande omsorg och deras närståendevårdare i en oskälig situation. Om kortvarig vård utanför hemmet inte lämpar sig för behoven hos personen med funktionsnedsättning blir ledigheterna ofta outtagna på grund av brist på alternativ. Tidsbegränsningen för servicesedeln måste slopas så att närståendevårdaren kan ta ut hela lediga dygn.

Därför kräver rådet för personer med funktionsnedsättning i Västra Nylands välfärdsområde följande:

- **Att rättigheterna tillgodoses i praktiken:** Välfärdsområdet ska säkerställa att varje närståendevårdare har tillgång till ett tryggt arrangemang för vården under ledigheten och att arrangemanget motsvarar behoven hos personen med funktionsnedsättning och respekterar personens självbestämmanderätt. Tjänsterna ska vara jämlika oavsett ålder eller klientgrupp.
- **En offentlig och transparent utredning:** Vi kräver att välfärdsområdets ledning offentligt utreder hur stor andel av ledigheterna som för närvarande inte tas ut och vad detta beror på. Av utredningen ska det tydligt framgå hur

en servicesedel värd 180,47 euro bedöms räcka till omsorg under ett helt dygn, hur klientavgifterna påverkar möjligheten att ta ut ledigheter och hur orken hos närståendevårdare i arbetsför ålder följs upp.
- **Att situationen rättas till omedelbart:** Villkoren för servicesedeln och dess värde ska justeras så att de motsvarar de faktiska kostnaderna. Alternativt ska vården i hemmet under närståendevårdarens ledighet ordnas på andra flexibla sätt, exempelvis genom personlig assistans eller köpta tjänster. Välfärdsområdet ska utan dröjsmål vidta konkreta åtgärder för att säkerställa att bristerna i servicesystemet inte äventyrar närståendevårdarnas hälsa och rättskyddet för personer med funktionsnedsättning.

  Den lagstadgade ledigheten är avsedd att trygga närståendevårdarens möjligheter till vila och återhämtning. Den främjar familjernas välbefinnande.

Rådet för personer med funktionsnedsättning förväntar sig att välfärdsområdet agerar snabbt och ansvarsfullt för att rätta till situationen.

Behörighet

Enligt lagen om välfärdsområden ska rådet för personer med funktionsnedsättning ges möjlighet att påverka planering, beredning, genomförande och uppföljning inom olika verksamheter i välfärdsområdet i frågor som är eller som rådet för personer med funktionsnedsättning bedömer vara av betydelse för personer med funktionsnedsättning och med hänsyn till de tjänster de behöver. Rådet för personer med funktionsnedsättning ska också tas med när former för delaktighet och hörande utvecklas i välfärdsområdet.

Enligt 42 § i förvaltningsstadgan ska välfärdsområdesstyrelsen inrätta de påverkansorgan som anges i lagen om välfärdsområden och sörja för deras verksamhetsförutsättningar.

Bilaga

Tilläggsmaterial

För kännedom

Verkställighet

Beslutshistoria